

Deelrapportage

LHB TIQA+

2025–2026
Gemeente Zwolle

Colofon

Auteurs:

Marleen Hasselt en Pleun Renirie

Coördinatie en redactie:

Ruth Wiertsema

Opdrachtgever:

Gemeente Zwolle

Uitvoerende organisatie:

Vizier

Publicatiedatum:

December 2025

Contact:

Stichting Vizier
Hanzeplein 11-27
8017 JD Zwolle
Onderzoek@vizieroost.nl

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Colofon	2
1. Opdracht en opzet	4
1.1. Achtergrond en doelstelling	4
1.2. Onderzoeksgroepen en definities	4
1.3. Onderzoeksverantwoording	5
1.4. Leeswijzer	9
2. Ervaren acceptatie	10
3. Veiligheid en slachtofferschap	13
3.1. Veiligheid en aanpassingsgedrag	13
3.2. Slachtofferschap en handelingsperspectief	16
4. Woonomgeving en overheidsbeleid	20
4.1. Woonomgeving	20
4.2. Behoeften en voorkeuren beleid	22
5. Algemene zorgervaringen en transgenderzorg	27
5.1. Tevredenheid zorg en algemene zorgervaringen	27
5.2. Transgenderzorg	30
6. Veranderingen tussen 2021, 2023 & 2025	33
7. Conclusie	37
8. Beleidsaanbevelingen	39
Bijlage: Uitleg lhbtq+ begrippen	44

1. Opdracht en opzet

1.1. Achtergrond en doelstelling

Dit rapport gaat over het welzijn van lhbtqia+ personen die wonen in gemeente Zwolle. Vizier heeft een vergelijkbare, lokale rapportage gemaakt in 2023¹. Gemeente Zwolle heeft dit jaar de opdracht gegeven voor een vervolgrapport gebaseerd op nieuwe data uit 2025. In dit rapport worden de ervaringen en behoeften van Zwolse lhbtqia+ personen in kaart gebracht. Ook laten we, waar mogelijk, veranderingen zien in het welzijn van de lhbtqia+ gemeenschap tussen 2021, 2023 en 2025. Op basis van de bevindingen en aanbevelingen kan nieuw en bestaand beleid (door)ontwikkeld worden.

Verder is dit rapport een verdieping op voorgaande welzijnsmonitoren: Welzijnsmonitor LHBTIQA+ 2021 Gelderland en Overijssel (Spierings et al, 2021²), Welzijnsmonitor LHBTIQA+ 2023 Gelderland en Overijssel (Hasselt et al, 2023³), Welzijnsmonitor LHBTIQA+ 2025 Gelderland en Overijssel (Hasselt et al, 2025⁴) en de deelrapportage LHBTIQA+ 2023-2024 Gemeente Zwolle (Hasselt et al, 2024).

In dit rapport wordt de volgende centrale hoofdvraag beantwoord: *“Wat zijn de ervaringen en behoeften van Zwolse LHBTIQA+ personen met betrekking tot acceptatie, veiligheid, woonomgeving, overheidsbeleid en zorg in 2025?”*

Aanvullende vragen op deze hoofdvraag zijn: *“In hoeverre verschillen deze ervaringen en behoeften tussen cisgender LHB+ personen en niet-cisgender personen binnen de lhbtqia+ gemeenschap?”, “In hoeverre verschillen deze ervaringen en behoeften voor verschillende leeftijdsgroepen?”* en *“Hoe zijn deze ervaringen en behoeften veranderd tussen 2021, 2023 en 2025?”* Om al deze vragen te kunnen beantwoorden is dit rapport opgedeeld in meerdere hoofdstukken elk met een eigen thema (zie 1.4. Leeswijzer).

1.2. Onderzoeksgroepen en definities

De onderzochte groep in dit rapport is lhbtqia+ personen van 16 jaar of ouder uit Zwolle. De lhbtqia+ gemeenschap bestaat uit veel verschillende identiteiten (zoals homomannen en biseksuele personen), die ook verschillende ervaringen en behoeften hebben. In dit

¹ Hasselt, M., Peerboom, J., & Rijnierse, L. (2024). Deelrapportage LHBTIQA+ 2023-2024 Gemeente Zwolle. Vizier. Geraadpleegd van <https://vizieroost.nl/onderzoek/deelrapportage-van-de-lhbtqia-welzijnsmonitor-zwolle/>

² Spierings, N., Van Hilten-Rutten, & Hasselt, M. (2021). Welzijnsmonitor LHBTIQA+ 2021 Gelderland en Overijssel. Vizier & Radboud Universiteit. Geraadpleegd van <https://vizieroost.nl/publicaties/welzijn-lhbtqia-2021/>

³ Hasselt, M., Spierings, N., Van Hilten-Rutten, E., & De Koning, O. (2023). Welzijnsmonitor LHBTIQA+ 2023 Gelderland en Overijssel. Vizier & Radboud Universiteit. Geraadpleegd van <https://vizieroost.nl/onderzoek/welzijnsmonitor-lhbtqia-2023-gelderland-overijssel/>

⁴ Hasselt, M., Spierings, N., Wietsema, R., & Rijnierse, L. (2025). Welzijnsmonitor LHBTIQA+ 2025 Gelderland en Overijssel. Vizier en Radboud Universiteit. Geraadpleegd van <https://vizieroost.nl/onderzoek/monitor-lhbtqia-2025/>

rapport zijn de benamingen van deze identiteiten gebaseerd op de indeling van Movisie⁵. Een begrippenlijst met de belangrijkste lhbtiqua+ termen is te vinden in Bijlage 1.

In de dataset verschilt de hoeveelheid Zwolse deelnemers per identiteit sterk. Hierdoor kunnen niet altijd betrouwbare uitspraken worden gedaan over elke individuele identiteit. In dit rapport zijn meerdere identiteiten daarom samengenomen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee groepen: ‘niet-cisgender’ en ‘cisgender LHB+’. De verdeling van de Zwolse deelnemers in deze twee groepen is weergegeven in Tabel 1.1.

De groep ‘niet-cisgender’ is gemaakt met behulp van de vraag “Als u een label aan uw genderidentiteit koppelt, welk label zou u dan kiezen?”. Mensen behoren tot deze groep als ze zich identificeren als transgenderman, transgendervrouw, non-binair, genderfluïde of een andere genderidentiteit naast cisgender. Deelnemers die zich als cisgender identificeren of (nog) niet weten wat hun genderidentiteit is, behoren niet tot deze groep.

Voor deze cisgender (en twijfelende) deelnemers is gekeken of ze in de groep ‘cisgender LHB+’ passen. De groep ‘cisgender LHB+’ is gemaakt op basis van de vraag “Hoe zou u uw seksuele oriëntatie omschrijven?”. Mensen behoren tot deze groep wanneer zij zich identificeren als lesbisch, homoseksueel, bi+, asexueel of een andere seksuele oriëntatie naast heteroseksueel. Naast heteroseksuele personen behoren deelnemers niet tot deze groep als ze aangeven het (nog) niet te weten wat hun seksuele oriëntatie is.

De twee groepen sluiten elkaar uit. Wanneer een persoon tot de groep ‘niet-cisgender’ behoort, kan diegene niet meegenomen worden in de groep ‘cisgender LHB+’. Dit betekent dat een persoon die transgender en homoseksueel is, alleen in de groep ‘niet-cisgender’ valt. Op deze manier kunnen we apart rapporteren over de twee groepen en kunnen verschillende ervaringen toch vergeleken worden. Tot slot wordt in dit rapport gerefereerd naar ‘deelnemers’. Dit zijn alle lhbtiqua+ personen uit Zwolle die de vragenlijst hebben ingevuld.

1.3. Onderzoeksverantwoording

Vragenlijst

Om de hoofdvraag te beantwoorden maken we gebruik van de dataset die is ontwikkeld voor de Welzijnsmonitor LHBTIQA+ 2025 Gelderland en Overijssel. De gebruikte vragenlijst voor deze data is grotendeels vergelijkbaar met die van de provinciale welzijnsmonitoren uit 2021 en 2023. We gebruiken deze oudere datasets voor het analyseren van trends.

⁵ Van den Berg, K., Van Kleef, N., & Weegels, E. (2025). Feiten en cijfers over lhbtiqua+ personen op een rij. Movisie. Geraadpleegd van <https://www.movisie.nl/publicatie/feiten-cijfers-lhbtiqua-rij>

De vragenlijst bevat vragen over onder andere acceptatie, veiligheid, woonomgeving, overheidsbeleid, en (transgender)zorg. Deelnemers konden deze vragenlijst online invullen. Het meerderendeel van de vragen waren gesloten vragen. Dit betekent dat deelnemers konden kiezen uit antwoordcategorieën. Deze antwoorden vormen de basis van dit rapport. Daarnaast waren er een aantal open vragen, waarmee deelnemers uitleg, context of aanvullingen konden geven. In dit rapport gebruiken we de antwoorden op deze open vragen alleen ter ondersteuning van de resultaten van de gesloten vragen.

Werving deelnemers provinciale monitor

In de periode van 10 februari tot 31 maart 2025 konden lhbtqia+ personen uit Gelderland en Overijssel van 16 jaar en ouder de vragenlijst invullen. Er is geen willekeurige steekproef getrokken, omdat seksuele oriëntatie en genderidentiteit niet centraal geregistreerd worden. Deelnemers zijn dus op andere manieren geworven. Hier zijn meerdere organisaties bij betrokken geweest. Landelijke en lokale belangenorganisaties zoals het COC, Transgendernetwerk en verschillende Pridenetwerken zijn benaderd om de vragenlijst te verspreiden. Ook is de link naar de vragenlijst verspreid met behulp van verschillende niet-lhbtqia+ specifieke organisaties in Gelderland en Overijssel. Denk hierbij aan gemeenten, buurthuizen en verschillende lokale verenigingen en ondernemingen. Verder zijn flyers met een link naar de vragenlijst verspreid op scholen, bij GGD's, bij bedrijven en in de openbare ruimte. Tot slot is er aandacht geweest voor de vragenlijst op sociale media met onder andere online advertentiecampagnes. Met deze verschillende technieken is geprobeerd om een zo divers mogelijke populatie te bereiken.

Respons

In totaal is de provinciale vragenlijst ingevuld door 3.533 deelnemers. In dit rapport selecteren we op de antwoorden van deelnemers uit Overijssel en Zwolle. Het aandeel deelnemers uit Overijssel is 1.132 (zie Tabel 1.2), waarvan 216 deelnemers uit Zwolle komen (zie Tabel 1.1). In vergelijking met voorgaande jaren is er in 2025 een toename aan Zwolse deelnemers. In 2023 was het aantal deelnemers 160 en in 2021 waren er 100 deelnemers.

Zoals hierboven al is besproken, worden deelnemers in dit rapport verdeeld in twee groepen. In totaal zijn 143 deelnemers 'cisgender LHB+' en 73 deelnemers 'niet-cisgender'. Deze cijfers zijn terug te vinden in Tabel 1.1. De groep 'cisgender LHB+' is gegroeid ten opzichte van 2023. Dit komt voornamelijk door een toename aan bi+ deelnemers.

Het aantal deelnemers verschilt per tabel. Dit komt omdat een aantal deelnemers niet alle vragen heeft ingevuld. Daarnaast is niet elke vraag relevant voor alle deelnemers. Zo

zijn de vragen over transgenderzorg alleen voorgelegd aan mensen die behoren tot de groep ‘niet-cisgender’.

Tabel 1.1 Aantallen deelnemers Zwolle

Per genderidentiteit	2021	2023	2025
Transgender	6	12	20
Non-binair/ queer	3	51	53
Totaal opgenomen in onderzoek als ‘niet-cisgender’	9	63	73
Cisgender	91	97	143
Per seksuele oriëntatie			
Lesbisch	43	54	51
Homoseksueel	31	52	57
Bi+	23	42	82
Aoseksueel	0	4	17
Totaal opgenomen in onderzoek als ‘cisgender LHB+’	91	97	143
Weet ik nog niet/overig	1	2	4
Heteroseksueel (niet-cisgender)	2	7	5
Woonomgeving			
Stad (centrum)	37	61	81
Stad (buitenwijk)	57	99	112
Dorp	0	0	0
Buitengebied/platteland	6	0	1
Leeftijd			
16-30 jaar	20	45	128
31-55 jaar	28	45	64
56+	49	70	24
Totaal aantal deelnemers	100	160	216

Tabel 1.2 Aantallen deelnemers Overijssel

Per genderidentiteit	2021	2023	2025
Transgender	34	56	107
Non-binair/ queer	38	217	187
Cisgender	510	483	837
Per seksuele oriëntatie			
Lesbisch	161	176	274
Homoseksueel	239	249	345
Bi+	154	253	400
Aseksueel	11	57	78
Weet ik nog niet/overig	11	33	21
Heteroseksueel (niet-cisgender)	8	10	12
Totaal aantal deelnemers	582	778	1132

Weging

De gebruikte dataset is niet representatief voor de lhbtqia+ populatie van Overijssel en Zwolle. Dit is het gevolg van werving zonder een willekeurige steekproef. Bepaalde groepen zijn hierdoor onder- of oververtegenwoordigd. Om de invloed van de onder- en oververtegenwoordiging te voorkomen wegen we de data op leeftijd en geslacht op basis van gegevens van het CBS⁶. Na het wegen van de data, tellen de antwoorden van ondervertegenwoordigde groepen in verhouding zwaarder mee dan de antwoorden van oververtegenwoordigde groepen.

De dataset bevat voornamelijk jongere deelnemers en weinig mensen boven de zestig. De oudste leeftijdsgroep is in Overijssel en Zwolle sterk ondervertegenwoordigd. Dit betekent dat het aantal deelnemers zo klein is, dat ze geen betrouwbaar beeld van de groep kunnen geven. Dit kan leiden tot enige vertekening van de data. Het wegen van de data heeft als gevolg dat de groep 'cisgender LHB+' zwaarder meetelt dan de groep 'niet-cisgender'. Oudere lhbtqia+ personen in de dataset behoren vaker tot de categorie 'cisgender LHB+' en deze antwoorden tellen dus zwaarder mee na het wegen.

Door het wegen kunnen de antwoorden van de deelnemers beter gegeneraliseerd worden naar de volledige lhbtqia+ populatie van Overijssel en Zwolle. Het blijft wel belangrijk om voorzichtig te zijn bij het generaliseren van individuele en specifieke resultaten.

⁶ Centraal Bureau voor de Statistiek (2025). Bevolking op 1 januari en gemiddeld; geslacht, leeftijd en regio. Geraadpleegd van <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/03759ned/table?ts=1758119850583>

1.4. Leeswijzer

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden is dit rapport verdeeld in vijf inhoudelijke hoofdstukken. De meeste resultaten bespreken we aan de hand van een tabel, sommigen zijn visueel weergegeven in een figuur. De tabellen bevatten cijfers over Zwolle en, waar relevant, Overijssel. Zo wordt weergegeven hoe de gemeente zich verhoudt tot de provincie. In de tabellen worden ook de verschillen tussen cisgender LHB+ en niet-cisgender personen weergegeven. Voor sommige onderwerpen is een extra tabel toegevoegd met cijfers uitgesplitst naar de leeftijdscategorieën uit Tabel 1.1. De cijfers die besproken worden in de tekst, zijn in de tabellen **dikgedrukt en paars** gekleurd.

In hoofdstuk 2 wordt de ervaren acceptatie van Zwolse lhbtq+ personen besproken. Hoofdstuk 3 gaat over veiligheid en slachtofferschap. Er wordt ook aandacht besteed aan aanpassingsgedrag, het handelingsperspectief bij ongewenst gedrag en de reden waarom er vaak geen melding wordt gemaakt. Hoofdstuk 4 gaat over woonomgeving en overheidsbeleid. Er wordt aandacht besteed aan het belang van en de voorkeuren voor beleid. In hoofdstuk 5 wordt het thema van (transgender)zorg besproken. Er wordt aandacht besteed aan de algemene tevredenheid en ervaringen in de zorg bij huisartsen en psychologen of psychiaters. Daarnaast gaat dit hoofdstuk over de behoeften in de transgenderzorg.

Hoofdstuk 6 laat de veranderingen zien in openheid, ervaren acceptatie en het veiligheidsgevoel tussen 2021, 2023 en 2025. We sluiten het rapport af met de conclusie in hoofdstuk 7 en beleidsaanbevelingen in hoofdstuk 8. In de bijlage is een begrippenlijst te vinden waarin alle identiteiten en belangrijkste benamingen worden uitgelegd.

2. Ervaren acceptatie

In Tabel 2.1 wordt weergegeven hoe open lhbtqia+ personen zijn over hun seksuele oriëntatie en genderidentiteit. Daarnaast staat onderaan de tabel hoe belangrijk de lhbtqia+ identiteit is voor iemands eigen identiteit. Het cijfer 1 staat voor volledig gesloten/ heel onbelangrijk en 10 staat voor volledig open/ heel belangrijk. Enkele bevindingen zijn:

- In Zwolle zijn lhbtqia+ personen het meest open over hun seksuele oriëntatie (9,2) en genderidentiteit (8,7) bij hun vrienden.
- In Zwolle zijn mensen het minst open over hun seksuele oriëntatie (8,2) en genderidentiteit (6,8) bij hun ouders.
- Het belang van iemands lhbtqia+ identiteit voor diens eigen identiteit is groter voor niet-cisgender individuen (7,9) dan cisgender LHB+ personen (7,3).

Tabel 2.1 Openheid en waarde aan identiteit (1-10)

	OVERIJSEL	ZWOLLE	CIS LHB+	NIET-CIS
Openheid seksuele oriëntatie bij...				
... ouders	8,5	8,2	8,5	-
... broers/zussen	8,7	8,5	8,8	-
... vrienden	9,2	9,2	9,3	-
Openheid genderidentiteit bij...				
... ouders	7,3	6,8	-	6,8
... broers/zussen	7,2	7,3	-	7,3
... vrienden	8,2	8,7	-	8,7
Lhbtqia+ identiteit belangrijk voor eigen identiteit	7,2	7,4	7,3	7,9

Tabel 2.2 gaat over de ervaren acceptatie van lhbtqia+ personen in verschillende contexten. Het cijfer 1 betekent helemaal geen acceptatie en 10 betekent volledige acceptatie. Hieronder volgen de belangrijkste bevindingen:

- Over het algemeen ervaren mensen in Zwolle (redelijk) veel acceptatie.
- In Zwolle ervaren mensen de meeste acceptatie bij hun vrienden (9,2) en de minste acceptatie tijdens het uitgaan (7,0), in hun geloofsgemeenschap (7,3) en in de thuiszorg (7,3).
- Mensen ervaren meer acceptatie in hun directe omgeving, zoals bij familie, vrienden en collega's, dan in het openbaar, zoals in hun buurt/wijk of tijdens het uitgaan.

- De ervaren acceptatie bij de thuiszorg/begeleiding is lager dan meeste andere contexten. De score is lager dan gemiddeld voor Overijssel (7,7), Zwolle (7,3) en cisgender LHB+ personen (7,2).
- Lhbtq+ personen uit Zwolle ervaren evenveel of minder acceptatie dan deelnemers in Overijssel. Met de uitzondering van ervaren acceptatie in de geloofsgemeenschap wat iets beter is in Zwolle (7,3) dan het gemiddelde in Overijssel (6,9).
- Gemiddeld ervaren niet-cisgender personen minder acceptatie dan cisgender LHB+ personen.
 - Het grootste verschil tussen niet-cisgender personen en cisgender LHB+ personen is de acceptatie bij ouders (8,4 – 6,4).

Tabel 2.2 Ervaren acceptatie in verschillende contexten (1-10)

	OVERIJSSSEL	ZWOLLE	CIS LHB+	NIET-CIS
Ouders	8,4	7,9	8,4	6,4
Broers/zussen	8,7	8,4	8,8	7,0
Andere familieleden	7,9	7,5	7,9	6,2
Vrienden	9,2	9,2	9,4	8,5
Klasgenoten	7,6	7,5	8,0	6,7
Docenten	8,2	8,1	8,7	7,0
Leidinggevenden	8,6	8,6	8,7	7,8
Collega's	8,5	8,3	8,5	7,6
Thuiszorg/ Begeleiding	7,7	7,3	7,2	7,6
Tijdens het uitgaan	7,2	7,0	7,3	6,2
Op mijn sportschool/ sportvereniging	8,1	7,8	7,9	7,0
In mijn geloofsgemeenschap	6,9	7,3	7,6	5,4
In mijn buurt/wijk	7,4	7,4	7,7	6,2

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

Hieronder volgen de belangrijkste bevindingen uit Tabel 2.3 over ervaren acceptatie uitgesplitst naar leeftijd.

- De leeftijdsgroep van 16 tot 30 ervaart minder acceptatie dan de andere twee leeftijdscategorieën. 56+'ers ervaren de meeste acceptatie.
 - In de context van thuiszorg/begeleiding is dit anders. Hier ervaren 56+'ers minder acceptatie (7,0) dan jongere leeftijdscategorieën. Mensen tussen de 31 en 55 ervaren de meeste acceptatie (7,6).
- Alle leeftijdscategorieën ervaren gemiddeld minder acceptatie tijdens het uitgaan en in hun buurt/wijk. De leeftijdscategorie van 16 tot 30 geeft deze contexten een score van slechts 6,1.

Tabel 2.3 Ervaren acceptatie in verschillende contexten per leeftijdscategorie (1-10)

	ZWOLLE	16-30	31-55	56+
Ouders	7,9	7,5	7,7	8,7
Broers/zussen	8,4	8,1	8,2	8,9
Andere familieleden	7,5	6,5	7,7	8,1
Vrienden	9,2	9,1	9,1	9,3
Klasgenoten	7,5	6,8	7,7	9,5
Docenten	8,1	7,3	8,7	9,6
Leidinggevendenden	8,6	8,0	8,6	8,9
Collega's	8,3	7,8	8,2	8,8
Thuiszorg/ Begeleiding	7,3	7,4	7,6	7,0
Tijdens het uitgaan	7,0	6,1	7,3	7,3
Op mijn sportschool/ sportvereniging	7,8	6,8	8,6	7,6
In mijn geloofsgemeenschap	7,3	3,5	7,6	8,5
In mijn buurt/wijk	7,4	6,1	7,6	7,8

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

3. Veiligheid en slachtofferschap

3.1. Veiligheid en aanpassingsgedrag

Tabel 3.1 gaat over het veiligheidsgevoel. De percentages in de tabel staan voor de deelnemers die zich soms of vaak onveilig voelen. De belangrijkste bevindingen zijn:

- 43% van de lhbtqia+ personen in Zwolle voelt zich soms of vaak onveilig in de gemeente. Volgens cijfers van het CBS⁷, voelt 37% van alle Zwolse inwoners zich wel eens onveilig en 30% van alle inwoners uit Overijssel. Het onveiligheidsgevoel van Zwolse lhbtqia+ personen ligt dus iets hoger. Dit verschil is veel groter voor niet-cisgender personen.
 - Bijna 7 op de 10 niet-cisgender personen voelt zich soms of vaak onveilig (65%). Niet-cisgender personen voelen zich vaker onveilig dan cisgender LHB+ personen (36%). Het percentage Zwolse niet-cisgender personen die zich onveilig voelen is bijna twee keer zo groot dan de gehele bevolking van Zwolle.
- Niet-cisgender personen voelen zich ook het vaakst onveilig op alle bevraagde plekken, zoals op straat (57%), in horecagelegenheden (49%) en in de bus (44%).
- Het onveiligheidsgevoel in de eigen gemeente is groter voor Zwolse lhbtqia+ personen dan lhbtqia+ personen uit Overijssel.

Tabel 3.1 Veiligheidsgevoel

Percentage dat zich soms of vaak onveilig voelt op de volgende plekken in Zwolle

	OVERIJSSSEL	ZWOLLE	CIS LHB+	NIET-CIS
Algemeen	37	43	36	65
Op straat	30	32	25	57
In horecagelegenheden	26	34	31	49
In de bus	21	25	19	44
In de taxi/uber	13	12	6	39

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

In Tabel 3.2 wordt het veiligheidsgevoel uitgesplitst naar leeftijd. De belangrijkste bevindingen zijn:

- Mensen van 16 tot 30 jaar voelen zich op alle plekken vaker onveilig dan mensen uit de andere leeftijdscategorieën.
 - Op straat voelen 16 tot 30-jarigen (50%) zich twee keer zo vaak onveilig dan de ander leeftijdsgroepen (25-26%).

⁷ Centraal Bureau voor de Statistiek (2025). Veiligheidsmonitor; kerncijfers, regio. Geraadpleegd van <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/85146NED/table?ts=1764153443028>

Tabel 3.2 Veiligheidsgevoel per leeftijdscategorie

Percentage dat zich soms of vaak onveilig voelt op de volgende plekken in Zwolle

	ZWOLLE	16-30	31-55	56+
Algemeen	43	54	38	40
Op straat	32	50	25	26
In horecagelegenheden	34	38	31	35
In de bus	25	31	23	23
In de taxi/Uber	12	23	11	6

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

Tabel 3.3 gaat over verschillende vormen van aanpassingsgedrag. Het percentage laat zien hoeveel mensen hun gedrag hebben aangepast uit angst voor negatieve reacties op hun lhbtqia+ identiteit in de afgelopen twee jaar. De verschillen tussen cisgender LHB+ personen en niet-cisgender personen zijn ook visueel weergegeven in Figuur 3.4. De belangrijkste bevindingen zijn:

- 42% van de lhbtqia+ personen in Zwolle heeft hun gedrag niet aangepast. Een meerderheid heeft zich wel eens aangepast.
- Cisgender LHB+ personen passen hun gedrag in het openbaar voornamelijk aan door het vermijden van hand in hand lopen (41%) en kussen of zoenen (36%).
- Niet-cisgender personen passen vooral hun kledingkeuze (29%) en hun stemgebruik of lichaamstaal (26%) aan en verbergen vaker lhbtqia+ symbolen (25%).
- Bepaalde plekken of buurten worden vermeden door zowel cisgender LHB+ (16%) als niet-cisgender personen (21%).

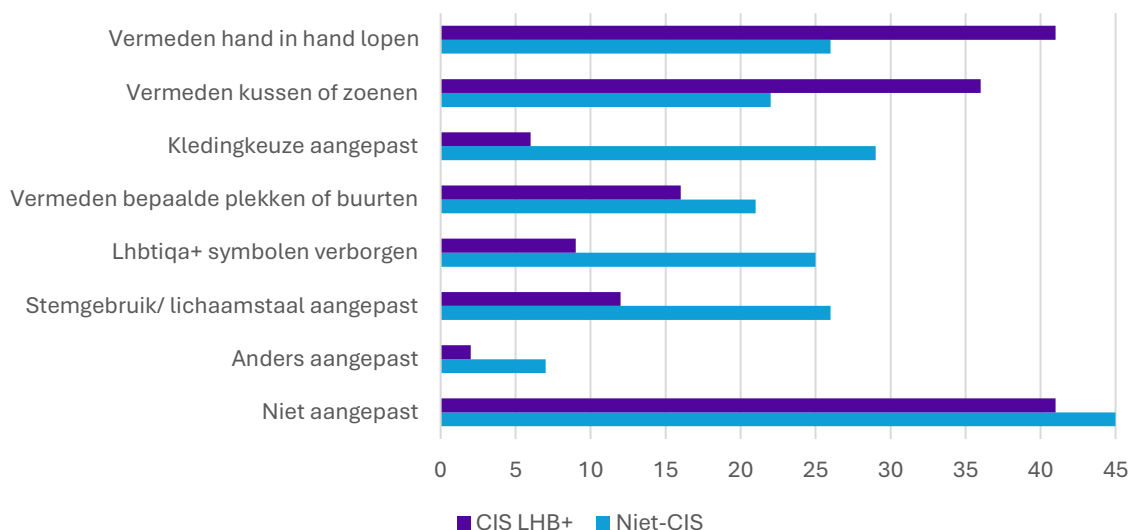
Tabel 3.3 Aanpassingsgedrag

Percentage dat in de afgelopen twee jaar hun gedrag in het openbaar heeft aangepast uit angst voor negatieve reacties

	OVERIJSEL	ZWOLLE	CIS LHB+	NIET-CIS
Nee, niet aangepast	45	42	41	45
Ja, vermeden hand in hand te lopen	32	37	41	26
Ja, vermeden te kussen of te zoenen	32	33	36	22
Ja, ik heb mijn kledingkeuze aangepast	12	11	6	29
Ja, ik heb bepaalde plekken of buurten vermeden	15	17	16	21
Ja, ik heb lhbtqia+ symbolen verborgen	14	13	9	25
Ja, ik heb mijn stemgebruik of lichaamstaal aangepast	13	15	12	26
Ja, anders	3	3	2	7

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

Uit Tabel 3.3 blijkt dat cisgender LHB+ personen en niet-cisgender personen wel eens hun gedrag aanpassen in het openbaar. De manier waarop de twee groepen zich aanpassen verschilt voor alle vormen, behalve het vermijden van plekken of buurten. Deze overeenkomsten en verschillen worden ook duidelijk wanneer we dit visueel weergeven in Figuur 3.4.

Figuur 3.4 Verschil in aanpassingsgedrag van cisgender LHB+ en niet-cisgender personen

3.2. Slachtofferschap en handelingsperspectief

In Tabel 3.5 wordt het percentage weergegeven dat in de afgelopen twee jaar slachtoffer is geweest van ongewenst gedrag. Hieronder volgen de belangrijkste bevindingen:

- In Zwolle hebben lhbtq+ personen het vaakst te maken met seksuele intimidatie (23%), bedreigingen (18%) en afkeurende blikken (16%).
- Het ervaren slachtofferschap is in Zwolle vergelijkbaar met het gemiddelde in Overijssel. Deelnemers uit Zwolle ervaren wel vaker afkeurende blikken (16%) en seksuele intimidatie (23%) dan deelnemers uit Overijssel (11%, 19%).
- Op alle gebieden zijn niet-cisgender personen vaker het slachtoffer van vormen van ongewenst gedrag.
 - Het grootste verschil zien we bij afkeurende blikken. 8% van de cisgender LHB+ personen ervaart dit tegenover 42% van de niet-cisgender personen.
 - Ook hebben niet-cisgender personen vaker te maken met seksuele intimidatie (32%), bedreigingen (27%) en uitschelden, uitlachen of pesten (21%) dan cisgender LHB+ personen.

Tabel 3.5 Slachtofferschap

In de afgelopen twee jaar slachtoffer geweest van:

	OVERIJSSEL	ZWOLLE	CIS LHB+	NIET-CIS
% Regelmatig tot vaak				
Afkeurende blikken	11	16	8	42
Uitschelden, uitlachen of pesten	7	8	4	21
Cyberpesten	5	5	2	14
Ongelijke behandeling	8	8	7	14
% Wel eens/ regelmatig/ vaak				
Bedreiging	17	18	15	27
Bekladding/ vernieling van eigendommen	7	9	7	14
Seksuele intimidatie	19	23	20	32
Seksuele mishandeling	3	4	2	9
Lichamelijke mishandeling	4	3	1	8

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

Zoals te zien is in de vorige tabel, zijn sommige lhbtq+ personen in de afgelopen twee jaar het slachtoffer geweest van ongewenst gedrag in Zwolle. In Tabel 3.6 wordt beschreven wat deze groep vervolgens gedaan heeft na deze ervaring. De tabel bestaat uit twee delen. Het eerste gedeelte gaat over het percentage wat al dan niet een melding over ongewenst gedrag heeft gemaakt bij de politie of een antidiscriminatievoorziening

(ADV)/discriminatie.nl. Het tweede gedeelte gaat over in hoeverre melders zich serieus genomen voelen. Weinig deelnemers hebben een melding gemaakt, daarom moeten we extra voorzichtig zijn met het generaliseren van deze cijfers naar een grotere populatie. Enkele bevindingen zijn:

- De meeste lhbtq+ personen maken geen melding wanneer zij een vorm van ongewenst gedrag in Zwolle meemaken.
- Er wordt het vaakst geen melding gemaakt bij ongelijke behandeling (89%), bedreiging (82%) en seksuele intimidatie (81%). Dit is opvallend, omdat lhbtq+ personen vaker het slachtoffer zijn van bedreigingen en seksuele intimidatie dan andere vormen van ongewenst gedrag (zie Tabel 3.5).
- Mensen melden ongewenst gedrag vaker bij de politie dan bij een ADV.
- Bij de meeste vormen van ongewenst gedrag voelde geen enkele deelnemer zich serieus genomen wanneer zij een melding maakten bij de politie. Ook wanneer er melders zijn die zich serieus genomen voelen, zijn deze melders sterk in de minderheid.
- Melders van ongewenst gedrag voelen zich vaker serieus genomen bij een ADV dan bij de politie.

De bevindingen worden ondersteunt door de toelichtingen van melders over hun ervaring bij de politie. Melders van ongelijke behandeling, bedreiging en seksuele intimidatie geven aan dat ze zich niet gehoord voelen. Zo voelen deelnemers zich snel afgewezen wegens gebrek aan bewijs of worden ze afgeraden om aangifte te doen.

Ook hebben deelnemers het idee dat de politie gehaast, onzorgvuldig of niet serieus omgaan met hun meldingen. Meerdere melders geven aan dat de politie bij afwijzing geen rekening hield met hun gevoelens. Een van de weinige deelnemers die zich wel serieus genomen voelde kreeg wel erkenning voor diens lastige situatie. Hen vertelt hierover:

“De politieagent stelde mij gerust en vertelde dat wat gebeurd was echt niet oké was. Dat discriminatie niet oké was. Hij gaf mij daarin het gevoel dat ik deze situatie niet moest zien als iets kleins en dat is denk ik mooi.”

Dit blijkt ook uit de antwoorden op de open vraag naar lhbtq+ veiligheid. Meerdere deelnemers geven aan dat verbeteringen binnen de politie wenselijk zijn. Genoemde thema's zijn verbetering in handhaving en het serieus nemen van lhbtq+ meldingen.

Tabel 3.6 Handelingsperspectief bij ongewenst gedrag*Percentage dat (geen) type melding heeft gemaakt*

	Geen melding gemaakt	Melding gemaakt politie	Melding gemaakt anti-discriminatie-voorziening	Voelde me serieus genomen door politie (%(helemaal) mee eens)	Voelde me serieus genomen door ADV (%(helemaal) mee eens)
Ongelijke behandeling	89	11	7	11	19
Bedreiging	82	14	4	0	29
Bekladding/ vernieling van eigendommen	70	30	0	7	-
Seksuele intimidatie	81	10	5	0	42
Seksuele mishandeling	77	19	0	0	-
Lichamelijke mishandeling	60	40	0	0	-

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

Uit de vorige tabel bleek dat Zwolse lhbtq+ personen die slachtoffer zijn geweest van ongewenst gedrag dit vaak niet melden. In Tabel 3.7 is te zien wat de redenen zijn voor het niet melden van ongewenst gedrag bij de politie of een ADV. Er zijn (gelukkig) weinig Zwolse slachtoffers van seksuele of lichamelijke mishandeling. Dit betekent dat er opnieuw extra voorzichtig moet worden omgegaan met het generaliseren van deze cijfers naar een grotere populatie. Hieronder volgen de belangrijkste redenen:

- De belangrijkste reden voor het niet maken van een melding bij ongelijke behandeling (37%) en bedreiging (37%) is 'ik verwachtte dat er niets zou gebeuren met mijn melding'.
- Voor meeste vormen van ongewenst gedrag wordt 'ik vond het niet nodig' als reden gegeven om geen melding te maken. Dit was één van de belangrijkste redenen bij ongelijke behandeling (35%), bedreiging (35%), bekladding/ vernieling van eigendommen (34%) en seksuele intimidatie (26%).
- De redenen 'ik wilde er geen tijd aan besteden' (32%) en 'ik heb het probleem zelf opgelost' (28%) zijn belangrijke redenen bij seksuele intimidatie.

Tabel 3.7 Reden voor geen melding gemaakt bij politie of een ADV in percentages

	Ongeleijke behandeling	Bedreiging	Bekladding/ vernieling van eigendommen	Seksuele intimidatie	Seksuele mishandeling	Lichamelijk mishandeling
Ik vond het niet nodig	35	35	34	26	29	17
Ik wilde er geen tijd aan besteden	17	16	5	32	39	13
Ik heb het probleem zelf opgelost	18	22	25	28	41	7
Ik verwachtte dat er niets zou gebeuren met mijn melding	37	37	6	16	43	50
Ik verwachtte dat het niet te bewijzen zou zijn	19	26	6	24	43	50
Ik was bezorgd over negatieve gevolgen	13	24	17	7	39	30
Ik had angst voor de dader(s)	3	8	9	2	17	17
Ik wist niet hoe of waar ik het kon melden of aangifte kon doen	13	13	3	6	15	30
Ik heb het probleem op een andere manier opgelost	13	5	32	0	0	0

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

4. Woonomgeving en overheidsbeleid

4.1. Woonomgeving

Tabel 4.1 gaat over de algemene verbondenheid met de woonplaats. Het cijfer 1 betekent dat deelnemers zich helemaal niet verbonden voelen en 10 betekent dat deelnemers zich heel erg verbonden voelen. Daarnaast wordt in procenten weergegeven of er behoefte is om meer of minder lhbtiqua+ personen in de woonomgeving te leren kennen. De belangrijkste bevindingen zijn:

- Lhbtiqua+ personen in Zwolle voelen zich redelijk verbonden met de woonplaats (7,4).
- Mensen in Zwolle voelen zich meer verbonden met hun woonplaats (7,4) dan gemiddeld in Overijssel (7,0).
- Zwolse niet-cisgender personen (6,4) voelen zich duidelijk minder verbonden met hun woonplaats dan cisgender LHB+ personen (7,7).
- Meer dan de helft van de lhbtiqua+ inwoners in Zwolle (53%) wil meer lhbtiqua+ personen in de woonplaats kennen.
 - Geen enkel persoon (0%) uit Zwolle, cisgender LHB+ en niet-cisgender, wil (veel) minder lhbtiqua+ personen kennen.
 - Eén derde van de niet-cisgender personen (33%) wil veel meer lhbtiqua+ personen in de woonplaats kennen. Onder cisgender LHB+ personen is dit 13%.

Dat lhbtiqua+ personen in Zwolle behoefte hebben om meer personen uit de gemeenschap te ontmoeten, blijkt ook uit de antwoorden op de open vraag naar lhbtiqua+ welzijn. Veel deelnemers geven aan dat het belangrijk is dat de gemeente evenementen en ontmoetingsplekken ondersteunt. Enkele deelnemers geven aan dat het prettig zou zijn om een vaste ontmoetingsplek te hebben. Zo vertelt een deelnemer:

“Het COC zou weer een café moeten krijgen. Dit was een mooie en veilige ontmoetingsplaats. Iedereen kende elkaar. Maar helaas was er geen geld meer voor.”

Tabel 4.1 Woonomgeving

	OVERIJSEL	ZWOLLE	CIS LHB+	NIET-CIS
Algehele verbondenheid woonplaats (1-10)	7,0	7,4	7,7	6,4
Zou meer of minder lhbtqa+ personen in woonplaats willen kennen (in %)				
Veel meer	20	17	13	33
Meer	45	53	53	52
Niet meer, niet minder	35	30	34	15
Minder	0	0	0	0
Veel minder	0	0	0	0

In Tabel 4.2 zijn de cijfers over woonomgeving uitgesplitst naar leeftijd. De belangrijkste bevindingen uit deze tabel zijn:

- Hoe ouder mensen zijn, hoe meer verbondenheid zij voelen met hun woonplaats (6,9 voor 16-30 jaar; 7,5 voor 31-55 jaar; 7,7 voor 56+'ers).
- De grootste groep van alle leeftijdscategorieën wil meer lhbtqa+ personen in hun woonplaats kennen.
 - Een meerderheid (59%) van de lhbtqa+ personen tussen de 16 en 30 jaar en boven de 56 jaar wil meer lhbtqa+ personen kennen.
 - Ook wil 1 op de 4 lhbtqa+ personen tussen de 16 en 30 jaar *veel* meer lhbtqa+ personen kennen.
 - Lhbtqa+ personen tussen de 31 en 55 jaar zijn het meest tevreden met de huidige hoeveelheid lhbtqa+ personen die ze in hun woonplaats kennen (40%).

Tabel 4.2 Woonomgeving per leeftijdscategorie

	ZWOLLE	16-30	31-55	56+
Algehele verbondenheid woonplaats (1-10)	7,4	6,9	7,5	7,7
Zou meer of minder lhbtqa+ personen in woonplaats willen kennen (in %)				
Veel meer	17	25	18	11
Meer	53	59	42	59
Niet meer, niet minder	30	16	40	30
Minder	0	0	0	0
Veel minder	0	0	0	0

4.2. Behoeften en voorkeuren beleid

Tabel 4.3 gaat over het belang van beleid. In de tabel staan een aantal stellingen. De percentages in de tabel zijn de deelnemers die het (helemaal) eens zijn met de stellingen. Hieronder volgen de belangrijkste bevindingen:

- Van de lhbtq+ personen in Zwolle is 32% het ermee eens dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van seksuele diversiteit en slechts 26% voor acceptatie van genderdiversiteit.
- 79% geeft aan het belangrijk te vinden dat er naast landelijk beleid ook lokaal beleid is voor de aanpak van lhbtq+-discriminatie.
- Naast landelijk beleid, is het hebben van lokaal beleid belangrijk voor cisgender LHB+ personen (77%). Dit is nóg belangrijker voor niet-cisgender personen (87%).

Tabel 4.3 Belang van overheidsbeleid

Percentage dat het (helemaal) eens is met de volgende stellingen

	ZWOLLE	CIS LHB+	NIET-CIS
Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van seksuele diversiteit.	32	32	30
Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van genderdiversiteit	26	26	27
Ik vind dat naast landelijk beleid, lokaal beleid belangrijk is voor de aanpak van lhbtq+-discriminatie.	79	77	87

In Tabel 4.4 zijn de cijfers over het belang van overheidsbeleid uitgesplitst naar leeftijd. De belangrijkste bevindingen uit deze tabel zijn:

- De meerderheid van alle leeftijdsgroepen vindt dat de gemeente niet genoeg doet voor de acceptatie van seksuele- en genderdiversiteit.
- Mensen tussen de 16 en 30 jaar zijn het minst tevreden met de gemeente. Slechts 20% vindt dat de gemeente genoeg doet voor de acceptatie van seksuele diversiteit en 14% voor genderdiversiteit.
- De groep van 31 tot 55-jarigen vindt lokaal beleid voor de aanpak van lhbtq+-discriminatie minder belangrijk (69%) dan de andere leeftijdsgroepen (84%-85%).

Tabel 4.4 Belang van overheidsbeleid per leeftijdscategorie

Percentage dat het (helemaal) eens is met de volgende stellingen

	ZWOLLE	16-30	31-55	56+
Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van seksuele diversiteit.	32	20	34	36
Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van genderdiversiteit	26	14	28	31
Ik vind dat naast landelijk beleid, lokaal beleid belangrijk is voor de aanpak van lhbtqia+-discriminatie.	79	84	69	85

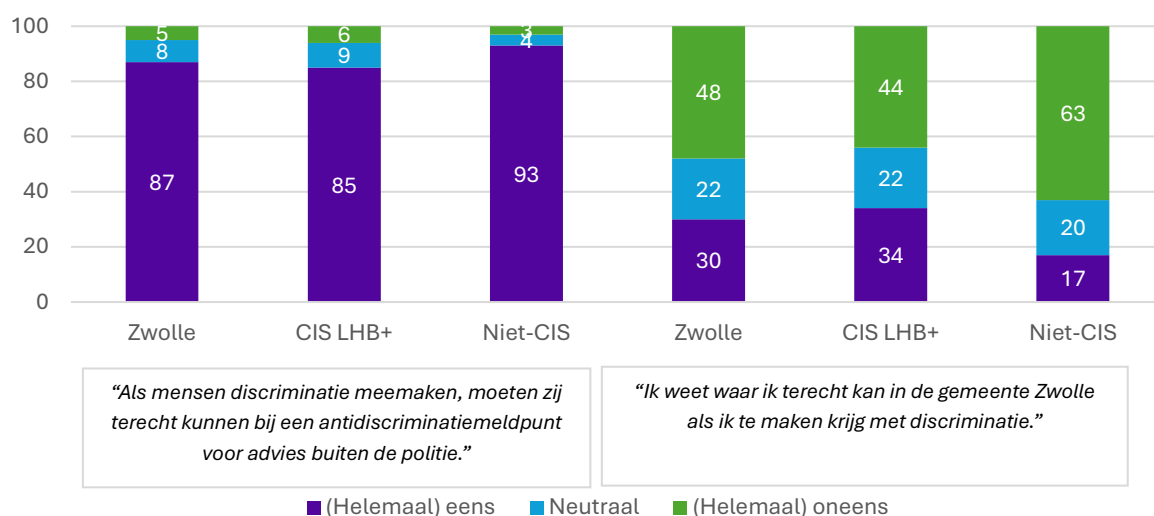
In Figuur 4.5 wordt het belang van meldpunten weergegeven. De cijfers in het staafdiagram geven de percentages aan die met (helemaal) eens, neutraal of (helemaal) oneens hebben geantwoord op twee stellingen. Eén stelling vraagt of deelnemers het belangrijk vinden dat mensen die discriminatie meemaken terecht kunnen bij een antidiscriminatiemeldpunt buiten de politie, zoals discriminatie.nl. De andere stelling vraagt of mensen weten waar ze terecht kunnen in de gemeente als ze zelf te maken krijgen met discriminatie. De belangrijkste bevindingen zijn:

- Een grote meerderheid in Zwolle (87%) is het eens dat mensen die discriminatie meemaken terecht moeten kunnen bij een meldpunt buiten de politie. Slechts 30% van de deelnemers weet waar zij terecht moeten als zij discriminatie meemaken in de gemeente. Bijna de helft (48%) van de Zwolse lhbtqia+ personen weet dit niet.
- Het hebben van een meldpunt voor discriminatie buiten de politie is belangrijk voor cisgender LHB+ personen (85%) en nóg belangrijker voor niet-cisgender personen (93%). Toch weet slechts 17% van de niet-cisgender personen waar zij terecht kunnen ten opzichte van 34% van de cisgender LHB+ personen. De meerderheid van niet-cisgender personen weet niet waar hen terecht kan wanneer zij met discriminatie te maken krijgen (63%).
- De zichtbaarheid van deze meldpunten, zoals discriminatie.nl, is laag. Dit zou de kleine hoeveelheid meldingen bij een ADV/discriminatie.nl kunnen verklaren in Tabel 3.6.

Deelnemers konden antwoord geven op open vragen naar het vergroten van de veiligheid en gemeentebestuur voor lhbtqia+ welzijn. Meerdere deelnemers benoemde het belang van lhbtqia+ voorzieningen en meldpunten. Zo geven deelnemers aan dat het niet altijd duidelijk is welke voorzieningen er voor lhbtqia+ personen zijn of wat deze voorzieningen doen. Ook zijn meldpunten niet altijd makkelijk vindbaar.

Figuur 4.5 Belang van meldpunten

Percentage dat het (helemaal) eens of (helemaal) oneens is met de volgende stellingen

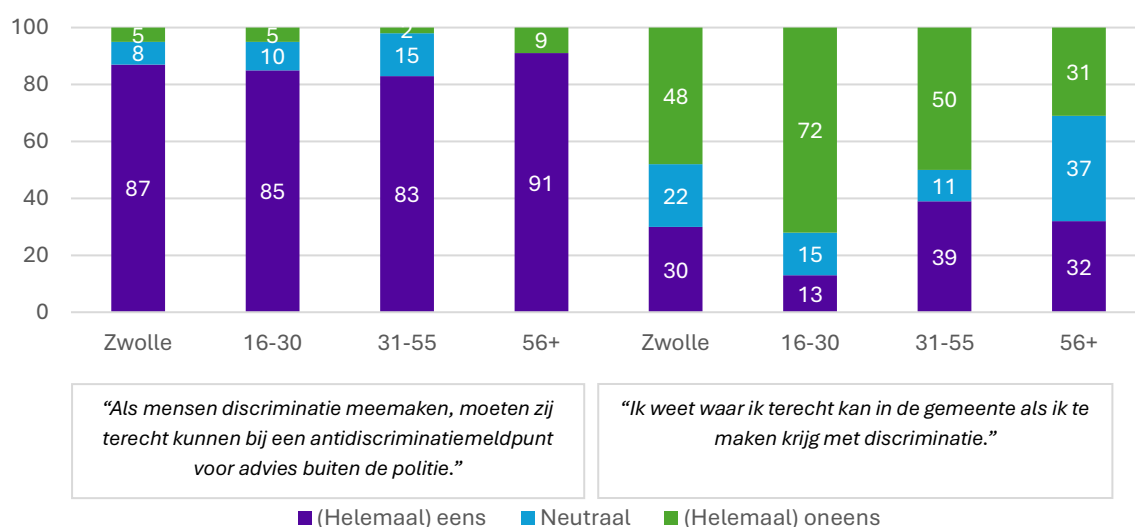

In Figuur 4.6 wordt het belang van meldpunten uitgesplitst naar leeftijd. De belangrijkste bevindingen zijn:

- Een grote meerderheid van alle leeftijdscategorieën is het (helemaal) eens dat mensen die discriminatie meemaken terecht moeten kunnen bij een antidiscriminatiemeldpunt/discriminatie.nl voor advies buiten de politie. De groep van 56+ personen is het hier het vaakst (helemaal) mee eens (91%).
- In de groep van 16 tot 30-jarigen weet slechts 13% waar zij terecht kunnen wanneer zij te maken krijgen met vormen van discriminatie.
- De meerderheid van 16 tot 30-jarigen (72%) en de helft van 31 tot 55-jarigen (50%) weet niet waar zij terecht kunnen als zij met discriminatie te maken krijgen.

Figuur 4.6 Belang van meldpunten per leeftijdscategorie

Percentage dat het (helemaal) eens of (helemaal) oneens is met de volgende stellingen

Tabel 4.7 laat zien in hoeverre lhbtiqua+ personen het belangrijk vinden dat gemeente Zwolle verschillend lhbtiqua+-gerelateerd beleid regelt en betaalt. Een aantal van deze beleidsvormen zijn al aanwezig in Zwolle. In de tabel staat het cijfer 1 voor heel onbelangrijk en 10 staat voor heel belangrijk. De belangrijkste bevindingen zijn:

- Over het algemeen vinden lhbtiqua+ personen woonachtig in Zwolle beleid rondom het regelen en betalen van voorlichtingen op scholen het belangrijkste (9,2).
- Ook vinden lhbtiqua+ personen het erg belangrijk dat gemeente Zwolle het gesprek aangaat met religieuze gemeenschappen (8,7), een beleidsadviescommissie met lhbtiqua+ personen inricht (8,4), de regenboogvlag uithangt (8,4), voorlichtingen in de ouderenzorg regelt (8,3), het gratis maakt om het geslacht aan te passen in identiteitsdocumenten (8,1) en de financiële ondersteuning op zich neemt voor lokale lhbtiqua+ initiatieven (8,1).
- De beleidsvoorkeuren van cisgender LHB+ personen komen meer overeen met de voorkeuren van Zwolle dan niet-cisgender personen. Dit komt voornamelijk doordat niet-cisgender personen gender-gerelateerd beleid belangrijker vinden dan cisgender LHB+ personen.
 - Zo is de hoogste score (9,2), naast voorlichting op scholen, ook gegeven aan genderneutrale toiletten op het gemeentehuis/ openbare plekken en gratis het geslacht kunnen aanpassen op identiteitsdocumenten. Ook zijn het hebben van een beleidscommissie met mensen uit de lhbtiqua+ gemeenschap (9,0) en genderneutrale gemeentelijke communicatie (9,0) belangrijker.

De antwoorden op de open vraag over gemeentelijk beleid voor lhbtiqua+ welzijn ondersteunen deze bevindingen. Voorlichtingen, kennis en educatie worden in de antwoorden het vaakst genoemd. Dit is in lijn met de hoge gemiddeldes voor voorlichtingen op scholen en in ouderenzorg in Tabel 4.7. Voorlichtingen op basis- en middelbare scholen wordt het vaakst benoemd. Zo vertelt een deelnemer:

“Ik had voornamelijk op de middelbare dat [mijn seksuele oriëntatie] niet werd geaccepteerd door schoolgenoten, omdat hun dat niet gewend waren. Ik denk dat hier voorlichting in geven en het gesprek aangaan belangrijk is.”

In de vragenlijst is alleen gevraagd naar voorlichtingen op scholen en in de ouderenzorg. De antwoorden op de open vraag benadrukken dat voorlichtingen in de openbare ruimte en op het werk ook belangrijk kunnen zijn.

Daarnaast benoemen meerdere deelnemers dat de gemeente meer in gesprek moet gaan met lhbtiqua+ personen. Uit deze antwoorden blijkt dat Zwolse lhbtiqua+ personen meer gehoord willen worden. Dit kan de hoge score voor een beleidsadviescommissie met lhbtiqua+ personen in Tabel 4.7 verklaren.

Tabel 4.7 Beleidsvoorkeuren*Hoe belangrijk is het dat uw gemeente het volgende regelt en betaalt? (1-10)*

	ZWOLLE	CIS LHB+	NIET-CIS
Voorlichting op scholen	9,2	9,3	9,2
Gesprek aangaan met religieuze gemeenschappen over lhbtqia+	8,7	8,7	8,6
Beleidsadviescommissie lhbtqia+ met mensen uit de gemeenschap	8,4	8,3	9,0
Regenboogvlag uithangen op dagen als Coming-out dag	8,4	8,4	8,4
Voorlichting in ouderenzorg	8,3	8,4	8,3
Gratis geslacht aanpassen in identiteitsdocumenten	8,1	7,8	9,2
Financiële ondersteuning voor lokale lhbtqia+ initiatieven	8,1	8,0	8,4
Genderneutrale toiletten in gemeentehuis/ openbare plekken	7,9	7,5	9,2
Genderneutrale gemeentelijke communicatie	7,9	7,6	9,0
Fototentoonstellingen over lhbtqia+ personen in de openbare ruimte	7,3	7,3	7,4
Aparte politie-aangifte loket voor lhbtqia+-geweld	7,3	7,3	7,4
Regenboogbankjes en zebrapaden	6,4	6,4	6,3
Mannen-ontmoetingsplaatsen/cruisearea	6,1	6,1	6,0

5. Algemene zorgervaringen en transgenderzorg

5.1. Tevredenheid zorg en algemene zorgervaringen

Tabel 5.1 gaat over de tevredenheid met de zorg van de huisarts en psycholoog of psychiater in de afgelopen twee jaar. Het cijfer 1 is heel ontevreden en 10 is heel tevreden. De belangrijkste bevindingen zijn:

- Mensen uit Zwolle zijn over het algemeen redelijk tevreden met de zorg van hun huisarts (7,9).
- Zowel cisgender (8,1) als niet-cisgender personen (7,3) zijn tevreden met hun zorg bij hun huisarts. Niet-cisgender personen zijn wel minder tevreden in vergelijking met cisgender LHB+ personen.
- Lhbtq+ personen zijn over het algemeen redelijk tevreden met de zorg van hun psycholoog of psychiater (7,8) in zowel Zwolle als Overijssel.

Tabel 5.1 Tevredenheid in de zorg

Tevredenheid met de zorg van de huisarts en psycholoog of psychiater in de afgelopen twee jaar

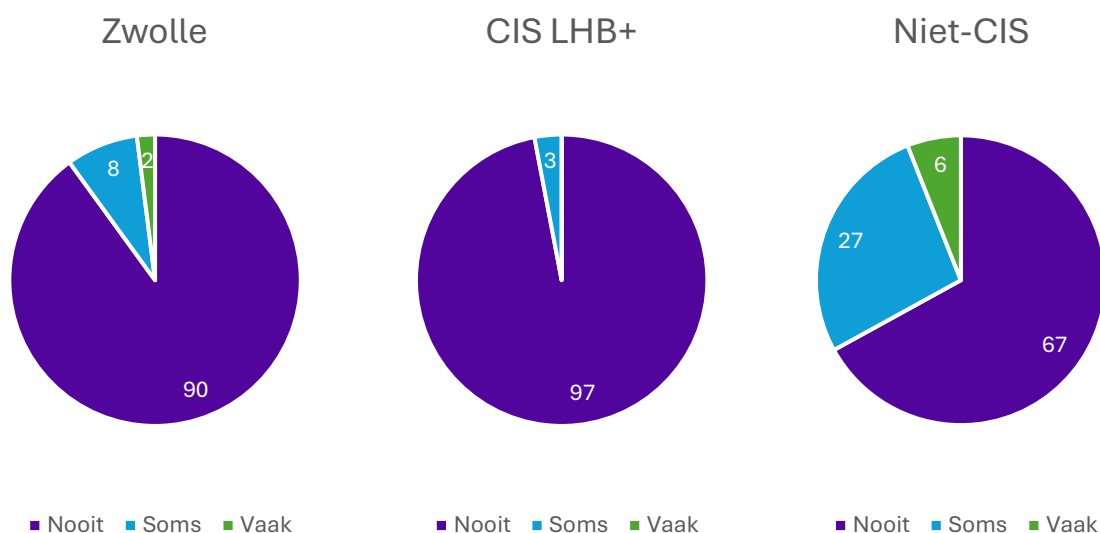
	OVERIJSSSEL	ZWOLLE	CIS LHB+	NIET-CIS
Tevredenheid bij huisarts	8,0	7,9	8,1	7,3
Tevredenheid bij psycholoog of psychiater	7,8	7,8	7,8	7,8

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

Figuur 5.2 laat zien hoe vaak lhbtq+ personen in Zwolle niet naar de huisarts zijn gegaan uit angst voor een vervelende reactie op hun identiteit. De cijfers zijn het percentage dat nooit, soms of vaak om deze reden niet naar de huisarts is gegaan. Enkele opvallende bevindingen zijn:

- In Zwolle gaat 10% van de lhbtq+ personen soms (8%) of vaak (2%) niet naar de huisarts uit angst op een vervelende reactie.
- Niet-cisgender personen gaan vaker niet naar de huisarts uit angst voor een vervelende reactie van hun huisarts dan cisgender LHB+ personen.
 - 3% van de cisgender LHB+ personen gaat soms niet naar de huisarts. 27% van de niet-cisgender personen gaat soms niet naar de huisarts en 6% gaat vaak niet naar de huisarts.

Figuur 5.2 Vermijden van de huisarts uit angst voor mogelijk vervelende reacties
Percentage dat nooit, soms of vaak niet naar de huisarts gaat uit angst voor een mogelijk vervelende reactie op de lhbtq+ identiteit

In Tabel 5.3 worden de zorgervaringen bij de huisarts weergegeven. In de tabel staan een aantal stellingen. De percentages in de tabel zijn de lhbtq+ personen die het (helemaal) eens of (helemaal) oneens zijn met de stellingen. De belangrijkste bevindingen zijn:

- 17% van de Zwolse lhbtq+ personen geeft aan dat hun huisarts niet genoeg weet over de gezondheidsproblemen die belangrijk zijn voor lhbtq+ personen.
 - Onder niet-cisgender personen heeft zelfs 36% het idee dat hun huisarts niet genoeg weet over gezondheidsproblemen die belangrijk zijn voor lhbtq+ personen.
- 30% van de niet-cisgender personen heeft wel eens niet alles over hun ervaringen met de huisarts besproken door hun identiteit.

De vragenlijst bevat een open vraag over de ervaring bij de huisarts. Er werden verschillende positieve en negatieve ervaringen gedeeld. Positieve ervaringen komen vooral voor bij huisartsen met een open houding ten opzichte van lhbtq+ onderwerpen. In lijn met Tabel 5.3 geven meerdere deelnemers aan dat hun huisarts niet op de hoogte is van lhbtq+ gezondheidsproblemen of deze klachten niet serieus nemen. Hierdoor ontstaan soms ongemakkelijke situaties. Ook geven een aantal deelnemers aan dat ze hun identiteit liever niet bespreken of dit alleen doen wanneer dit noodzakelijk is. Voor enkele deelnemers is het lastig om in te schatten of hun huisarts hun lhbtq+ identiteit zou accepteren. Zo vertelt iemand:

“Ik vind het lastig om [mijn seksuele identiteit] en klachten openlijk te bespreken bij de huisarts, omdat ik bang ben voor de reactie. Dit is denk wel meer mijn aanname dan het perspectief van de huisarts, maar is voor mij wel een drempel.”

Tabel 5.3 Zorgervaringen huisarts*Ervaringen met de zorg van de huisarts in de afgelopen twee jaar*

	OVERIJSEL	ZWOLLE	CIS LHB+	NIET-CIS
Ik voelde de ruimte bij mijn huisarts om te praten over dingen waaruit mijn lhbtiqua+ identiteit kan blijken. % (helemaal) oneens	12	9	6	19
Ik denk dat mijn huisarts genoeg weet over gezondheidsproblemen die belangrijk zijn voor lhbtiqua+ personen. % (helemaal) oneens	16	17	13	36
Ik heb wel eens door mijn lhbtiqua+ identiteit niet alles over mijn ervaringen of klachten besproken met mijn huisarts. % (helemaal) eens	15	13	8	30

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

In Tabel 5.4 worden de zorgervaringen bij de psycholoog of psychiater weergegeven. De tabel bevat geen uitsplitsing naar cisgender LHB+ personen en niet-cisgender personen, omdat het aantal deelnemers dat ervaring heeft met een psycholoog of psychiater te laag was. Enkele bevindingen zijn:

- In Zwolle geeft 19% aan niet alle ervaringen of klachten te bespreken met hun psycholoog of psychiater door hun lhbtiqua+ identiteit. In Overijssel komt dit iets vaker voor (21%).

Tabel 5.4 Zorgervaringen psycholoog of psychiater*Ervaringen met de zorg van de psycholoog of psychiater in de afgelopen twee jaar*

	OVERIJSEL	ZWOLLE
Ik voelde de ruimte bij mijn psycholoog of psychiater om te praten over dingen waaruit mijn lhbtiqua+ identiteit kan blijken. % (helemaal) oneens	6	3
Ik denk dat mijn psycholoog of psychiater genoeg weet over gezondheidsproblemen die belangrijk zijn voor lhbtiqua+ personen. % (helemaal) oneens	13	13
Ik heb wel eens door mijn lhbtiqua+ identiteit niet alles over mijn ervaringen of klachten besproken met mijn psycholoog of psychiater. % (helemaal) eens	21	19

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

5.2. Transgenderzorg

De vragen over transgenderzorg zijn alleen voorgelegd aan de groep niet-cisgender personen. In de volgende tabellen wordt gekeken naar het gebruik van en de behoeften in de transgenderzorg. Transgenderzorg in Nederland kan worden verdeeld in drie onderdelen: hormonaal, chirurgisch en psychologisch⁸:

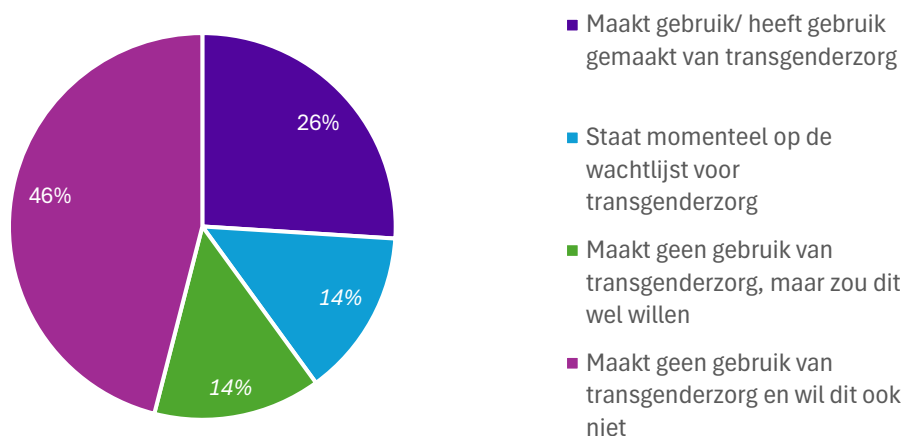
- In Nederland is het verplicht om een diagnosetraject te doorlopen bij een psycholoog als transgenderpersonen een chirurgische of hormoonbehandeling willen. Daarnaast wordt ondersteunende psychologische hulp aangeboden voor transpersonen die op de wachtlijst staan. Bijvoorbeeld om te kunnen praten over dysforie of stress.
- Met hormoontherapie kunnen transgenderpersonen hormonen nemen of blokkeren onder begeleiding van een endocrinoloog. Soms staan huisartsen er ook voor open om deze zorg te bieden.
- Tot slot kunnen transgenderpersonen een chirurgische behandeling ondergaan. De ingreep kan gaan over uiterlijke geslachtkenmerken en/of interne geslachtsorganen.

Figuur 5.5 laat het gebruik van transgenderzorg van Zwolse niet-cisgender personen zien. De belangrijkste bevindingen zijn:

- 26% van de niet-cisgender personen in Zwolle maakt gebruik of heeft eerder gebruik gemaakt van transgenderzorg.
- Momenteel staat 14% op de wachtlijst voor transgenderzorg.
- In totaal maakt 60% van de niet-cisgender personen geen gebruik van transgenderzorg. Dit kan opgesplitst worden in twee groepen: 14% die geen gebruikt maakt van transgenderzorg, maar dit wel zou willen en 46% die geen gebruik maakt van transgenderzorg en dit ook niet wil.

⁸ Transgendernetwerk (z.d.). Transgenderzorg. Geraadpleegd van <https://www.transgendernetwerk.nl/thema/zorg/transgenderzorg/>

Figuur 5.5 Gebruik transgenderzorg in percentages

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

Tabel 5.6 laat zien hoe belangrijk of onbelangrijk Zwolse niet-cisgender personen verschillende veranderingen in de transgenderzorg vinden. Hieronder volgen enkele bevindingen:

- Alle veranderingen in de transgenderzorg werden door een grote meerderheid van niet-cisgender personen als (heel) belangrijk gezien (82-100%).
- Van de niet-cisgender personen geeft 100% aan dat snellere psychologische ondersteuning tijdens het transitieproces (heel) belangrijk is.

Deze bevindingen worden ondersteunt door de antwoorden op de open vragen naar ervaringen in de transgenderzorg én de gesloten vragen naar de zwaarte van de wachttijden. Uit deze vragen blijkt dat de helft van de niet-cisgender personen de wachttijden voor chirurgische, hormonale en ondersteunende psychologische behandelingen als (heel) zwaar ervaart. Meer dan de helft van de niet-cisgender personen ervaart de wachtlijst voor psychologische diagnostiek als (heel) zwaar. Een deelnemer noemt de wachttijden “echt onmenselijk”.

Dat 100% van de niet-cisgender personen snellere psychologische ondersteuning belangrijk vinden is ook terug te lezen in de antwoorden op de open vragen. Zo vertellen deelnemers:

“Het gebrek aan ondersteuning terwijl ik wachtte was het zwaarste.”

Een aantal deelnemers benoemen ook onduidelijkheid, bijvoorbeeld over de eisen voor ingrepen, en slechte of langzame communicatie zowel naar niet-cisgender personen als tussen partijen binnen de transgenderzorg. Verder wordt het belang van meer aandacht voor non-binaire personen ondersteunt. Zo vertelt een non-binaire deelnemer:

“Ik heb nog geen transzorg gezocht, maar ik ben ontzettend bang dat ik ook niet serieus genomen zal worden, omdat ik non-binair ben.”

Tabel 5.6 Belang aan veranderingen in transgenderzorg in percentages

	(Heel) onbelangrijk	Niet belangrijk, niet onbelangrijk	(Heel) belangrijk
Snellere psychologische ondersteuning tijdens transitieproces	0	0	100
Meer aandacht voor non-binaire personen binnen de transgenderzorg	0	11	89
Meer informatiebijeenkomsten en voorlichtingen over transgenderzorg van transgenderorganisaties	2	9	89
Meer medische professionals met expertise in transgenderzorg buiten de gespecialiseerde genderklinieken	3	10	87
Decentraliseren van de transgenderzorg i: De lokale zorgverleners krijgen meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid om beslissingen te nemen over hoe ze zorg aanbieden	4	14	82

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

6. Veranderingen tussen 2021, 2023 & 2025

In Tabel 6.1 worden de veranderingen in openheid en het belang van de lhbtqia+ identiteit tussen 2021, 2023 en 2025 weergegeven. Het cijfer 1 betekent volledig gesloten/ heel onbelangrijk en 10 volledig open/ heel belangrijk. Enkele bevindingen zijn:

- Niet-cisgender personen zijn minder open over hun identiteit dan cisgender LHB+ personen in alle contexten in alle jaren.
- Het belang van de lhbtqia+ identiteit voor iemands eigen identiteit is in Zwolle toegenomen (6,9 in 2023; 7,4 in 2025).
- Deze toename is ook te zien voor cisgender LHB+ personen en niet-cisgender personen. Het belang van de lhbtqia+ identiteit is het meest toegenomen bij niet-cisgender personen tussen 2023 (6,9) en 2025 (7,9).
- In Overijssel zien we deze toenemende trend niet.

Tabel 6.1 Openheid en waarde aan identiteit (1-10)

	OVERIJSEL			ZWOLLE			CIS LHB+			NIET-CIS		
	2021	2023	2025	2021	2023	2025	2021	2023	2025	2021	2023	2025
Openheid seksuele oriëntatie ¹ ...												
... in het algemeen ²	7,8	7,8		8,2	7,8		8,3	8,0				
... bij ouders			8,5			8,2			8,5			-
... bij broers/zussen			8,7			8,5			8,8			-
... bij vrienden			9,2			9,2			9,3			-
Openheid genderidentiteit ¹ ...												
... in het algemeen ²	7,8	8,5		8,2	8,3					7,5	6,6	
... bij ouders			7,3			6,8			-			6,8
... bij broers/zussen			7,2			7,3			-			7,3
... bij vrienden			8,2			8,7			-			8,7
Lhbtqia+ identiteit belangrijk voor eigen identiteit	- ³	7,3	7,2	- ³	6,9	7,4	- ³	6,9	7,3	- ³	6,9	7,9

¹In 2021 is openheid niet apart bevraagd voor seksuele oriëntatie en genderidentiteit. Daarom zijn de cijfers van beide groepen hetzelfde in 2021.

²In 2025 is de vraag naar openheid over iemands identiteit opgesplitst naar verschillende groepen: ouders, broers/zussen en vrienden. In 2021 en 2023 is alleen naar de openheid in het algemeen gevraagd. Er zijn geen cijfers uit 2025 over algemene openheid.

³In 2021 is het belang van de lhbtqi+ identiteit niet bevraagd.

Tabel 6.2 laat de veranderingen in ervaren acceptatie tussen 2021, 2023 en 2025 zien. Het cijfer 1 staat voor helemaal geen acceptatie en 10 voor volledige acceptatie. De belangrijkste bevindingen zijn:

- Ten opzichte van voorgaande jaren is de ervaren acceptatie van Zwolse lhbtqi+ personen afgenomen.
 - Opmerkelijk zijn de afnames van ervaren acceptatie onder klasgenoten (8,5 in 2021; 7,5 in 2025) en tijdens het uitgaan (7,9 in 2021; 7,0 in 2025).
 - De acceptatie in de geloofsgemeenschap is juist toegenomen in Zwolle (6,9 in 2021; 7,3 in 2025). De acceptatie in de geloofsgemeenschap in Overijssel is gemiddeld lager dan Zwolle in 2025, maar is sterker toegenomen over de tijd (5,8 in 2021; 6,9 in 2025).
 - Mensen ervaren veel acceptatie van vrienden en dit is gelijk gebleven tussen 2023 en 2025 (9,2). Dit komt overeen met het provinciale beeld.
- Cisgender LHB+ personen ervaren meer acceptatie dan niet-cisgender personen in alle jaren. De ervaren acceptatie daalt wel voor beide groepen over de tijd.
 - Cisgender LHB+ personen voelen zich duidelijk wel steeds minder geaccepteerd tijdens het uitgaan (8,0 in 2021; 7,3 in 2025) en op de sportschool (8,6 in 2021; 7,9 in 2025). Voor niet-cisgender personen is dit verschil over de tijd kleiner. Op de sportschool is er zelfs een kleine toename tussen 2023 (6,8) en 2025 (7,0).
- De acceptatie van mensen in de directe omgeving neemt sterker af over de tijd bij niet-cisgender personen dan bij cisgender LHB+ personen. Dit is vooral te zien bij ouders (7,9 in 2023; 6,4 in 2025), andere familieleden (7,1 in 2023; 6,2 in 2025), leidinggevenden (8,5 in 2023 en 7,8 in 2025) en collega's (8,6 in 2023; 7,6 in 2025).

Tabel 6.2 Veranderingen ervaren acceptatie in verschillende contexten (1-10)

	OVERIJSEL			ZWOLLE			CIS LHB+			NIET-CIS		
	2021	2023	2025	2021	2023	2025	2021	2023	2025	2021	2023	2025
Ouders	8,4	8,0	8,4	8,6	8,1	7,9	8,6	8,2	8,4	8,6	7,9	6,4
Broers/zussen	8,7	8,6	8,7	8,8	9,1	8,4	8,8	9,3	8,8	8,1	8,6	7,0
Andere familieleden	8,3	8,0	7,9	8,2	7,9	7,5	8,3	8,4	7,9	7,5	7,1	6,2
Vrienden	9,3	9,1	9,2	9,6	9,2	9,2	9,6	9,7	9,4	9,2	8,3	8,5
Klasgenoten ¹	8,3	7,2	7,6	8,5	7,8	7,5	8,9	8,3	8,0	7,3	7,2	6,7
Docenten ²	8,5	7,7	8,2	8,7	8,2	8,1	8,6	8,6	8,7	7,3	7,5	7,0
Leidinggevenden ²	8,5	8,7	8,6	8,7	8,8	8,6	8,6	8,9	8,7	7,3	8,5	7,8
Collega's ¹	8,3	8,5	8,5	8,5	8,7	8,3	8,9	8,7	8,5	7,3	8,6	7,6
Tijdens het uitgaan	7,5	7,2	7,2	7,9	7,5	7,0	8,0	7,9	7,3	6,7	6,5	6,2
Op mijn sportschool/ sportvereniging	8,1	7,9	8,1	8,4	7,9	7,8	8,6	8,4	7,9	6,8	6,8	7,0
In mijn geloofs- gemeenschap	5,8	5,4	6,9	6,9	6,9	7,3	6,9	6,7	7,6	6,5	7,2	5,4
In mijn buurt/wijk	7,7	7,4	7,4	8,2	7,5	7,4	8,3	8,0	7,7	7,6	6,6	6,2

¹In 2021 zijn ervaren acceptatie van klasgenoten en collega's in één stelling bevraagd. Dit betekent dat de cijfers uit 2021 van deze groepen hetzelfde zijn.

²In 2021 zijn ervaren acceptatie van docenten en leidinggevende in één stelling bevraagd. Dit betekent dat de cijfers uit 2021 van deze groepen hetzelfde zijn.

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers.

Tot slot laat Tabel 6.3 de veranderingen in veiligheidsgevoel zien tussen 2021, 2023 en 2025. Het gaat om het percentage dat zich soms of vaak onveilig voelt op verschillende plekken in Zwolle. De belangrijkste bevindingen zijn:

- Op alle plekken in Zwolle voelen lhbtqia+ personen zich veiliger of even veilig in 2025 ten opzichte van 2023, maar onveiliger dan in 2021.
 - Inwoners voelen zich vooral minder onveilig op straat in 2025 (32%) ten opzichte van 2023 (42%).
 - In 2025 zijn Zwolse lhbtqia+ personen zich vooral onveiliger gaan voelen ten opzichte van 2021 in horecagelegenheden (23% in 2021; 34% in 2025) en in de bus (20% in 2021 en 25% in 2025).
- In Overijssel voelen mensen zich veiliger of even veilig op alle plekken in 2025 ten opzichte van 2023 en 2021.
- Cisgender LHB+ personen zijn zich iets minder onveilig gaan voelen op straat tussen 2021 (28%) en 2025 (25%). In horecagelegenheden voelen cisgender LHB+ personen zich vaker onveilig in 2025 (31%) dan in 2021 (19%).

- Niet-cisgender personen voelen zich onveiliger dan cisgender LHB+ personen op alle plekken in 2025 ten opzichte van 2023: in het algemeen (57% in 2023; 65% in 2025), op straat (45% in 2023; 57% in 2025), in horecagelegenheden (31% in 2023; 49% in 2025) en in de bus (32% in 2023; 44% in 2025).

Tabel 6.3 Veranderingen veiligheidsgevoel

Percentage dat zich soms of vaak onveilig voelt op de volgende plekken in Zwolle

	OVERIJSEL			ZWOLLE			CIS LHB+			NIET-CIS		
	2021	2023	2025	2021	2023	2025	2021	2023	2025	2021	2023	2025
Algemeen	- ¹	40	37	- ¹	44	43	- ¹	35	36	- ¹	57	65
Op straat	35	37	30	30	42	32	28	41	25	56	45	57
In horecagelegenheden	26	32	26	23	34	34	19	35	31	67	31	49
In de bus ²	23	29	21	20	30	25	19	28	19	33	32	44

¹In 2021 is het algemeen veiligheidsgevoel niet bevraagd.

²In 2021 en 2023 is gevraagd naar het veiligheidsgevoel in het openbaar vervoer, in 2025 is alleen naar in de bus gevraagd.

Schuingedrukt = onder de 10 deelnemers

7. Conclusie

In dit rapport stond de volgende hoofdvraag centraal: *“Wat zijn de ervaringen en behoeften van Zwolse LHBTIQA+ personen met betrekking tot acceptatie, veiligheid, woonomgeving, overheidsbeleid en zorg in 2025?”* Hieronder volgen de belangrijkste bevindingen om deze hoofdvraag te beantwoorden.

Trend naar minder acceptatie, maar juist verbetering bij geloofsgemeenschappen

De ervaren acceptatie is de laatste jaren afgenomen in Zwolle. Dit is het geval voor alle contexten behalve de geloofsgemeenschap. Hier is de acceptatie juist wat toegenomen sinds 2021. De afnemende trend van ervaren acceptatie is het sterkst voor niet-cisgender (transgender en non-binaire) Zwollenaren. Vooral de acceptatie in hun directe omgeving is erg afgenomen, zoals bij ouders of collega's.

Meer acceptatie in de directe omgeving dan in het openbaar

Over het algemeen ervaren Zwolse lhbtqia+ personen (redelijk) veel acceptatie. Mensen ervaren meer acceptatie in hun directe omgeving, zoals bij familie, vrienden en collega's, dan in het openbaar, zoals tijdens het uitgaan. Cisgender LHB+ personen voelen zich vaker geaccepteerd dan niet-cisgender personen.

Onveiligheidsgevoel en slachtofferschap blijft een probleem

Een grote groep lhbtqia+ personen voelt zich wel eens onveilig in de gemeente. Hoewel het onveiligheidsgevoel van Zwolse lhbtqia+ personen is afgenomen sinds 2023, blijft dit gevoel in 2025 groter dan in 2021. Verder zijn lhbtqia+ personen vaak het slachtoffer van ongewenst gedrag. Vooral afkeurende blikken, bedreigingen en seksuele intimidatie komen voor. Niet-cisgender personen ervaren meer onveiligheid en slachtofferschap dan cisgender LHB+ personen.

Slachtoffers van ongewenst gedrag maken vaak geen melding

Ongewenst gedrag wordt meestal niet gemeld bij de politie of een ADV/discriminatie.nl. Veel lhbtqia+ personen verwachten dat er niets zal gebeuren met hun melding of vinden het niet nodig om een melding te maken. Lhbtqia+ inwoners die wel een melding maken voelen zich vaak niet serieus genomen, vooral bij de politie.

Zwolse lhbtqia+ personen passen vaak hun gedrag aan in het openbaar uit angst voor negatieve reacties

Meer dan de helft van de cisgender LHB+ personen en niet-cisgender personen past hun gedrag wel eens aan in het openbaar uit angst voor negatieve reacties op hun lhbtqia+ identiteit. De manier waarop ze hun gedrag aanpassen verschilt sterk, bijvoorbeeld door het dragen van andere kleding of door geen handen vast te houden.

Transgenderpersonen hebben een lager welzijn en andere beleidsbehoeften

De ervaringen van cisgender LHB+ personen en niet-cisgender personen (transgender en non-binaire personen) verschillen structureel. Niet-cisgender personen zijn minder open over hun identiteit, ervaren minder acceptatie, voelen zich vaker onveilig, zijn vaker het slachtoffer van ongewenst gedrag en hebben vaker negatievere zorgervaringen. Ook weten niet-cisgender personen minder goed waar ze terecht kunnen als ze discriminatie meemaken. Verder zijn de ervaringen van Zwolse niet-cisgender personen meer verslechterd dan cisgender personen ten opzichte van 2023.

Daarnaast verschillen niet-cisgender en cisgender LHB+ personen in hun behoeften. Zo willen niet-cisgender personen (nog) meer lhbtqia+ personen in hun woonplaats kennen dan cisgender LHB+ personen. Ook hebben niet-cisgender respondenten behoefte aan specifiek gender-gerelateerd beleid. Denk hierbij aan het gratis aanpassen van het geslacht in identiteitsbewijzen en verbeteringen in de transgenderzorg, zoals snellere psychologische ondersteuning tijdens de transitie. Hoewel de gemeenschap vaak als één geheel wordt gezien, hebben verschillende groepen binnen deze gemeenschap dus wel degelijk hun eigen, specifieke behoeften.

Lhbtqia+ jongeren hebben de slechtste ervaringen, toch hebben ook 56+'ers meer behoefte aan gemeentebeleid

Over het algemeen zijn de ervaringen van de 16 tot 30-jarigen minder positief dan oudere leeftijdscategorieën. Zij ervaren minder acceptatie, voelen zich onveiliger (vooral op straat) en weten (nog) minder goed waar ze terecht kunnen wanneer ze met discriminatie te maken krijgen.

De jongste (16-30) en oudste (56+) leeftijdsgroep hebben de meeste behoefte aan veranderingen in lhbtqia+ beleid. Zo willen beide groepen meer lhbtqia+ personen kennen in Zwolle. Lhbtqia+ personen van 56 jaar of ouder vinden het hebben van een antidiscriminatiemeldpunt buiten de politie, zoals discriminatie.nl, het belangrijkste. Alle leeftijdsgroepen vinden dat de gemeente niet genoeg doet voor de acceptatie van seksuele- en genderdiversiteit. De groep van 16 tot 30-jarigen is het minst tevreden over gemeentelijk beleid.

8. Beleidsaanbevelingen

De meerderheid van Zwolse lhbtqia+ personen vindt dat hun gemeente niet genoeg doet voor de acceptatie van seksuele- en genderdiversiteit. Tegelijkertijd geeft de meerderheid ook aan dat lokaal beleid belangrijk is voor de aanpak van lhbtqia+-discriminatie.

In dit hoofdstuk geven we beleidsaanbevelingen voor gemeente Zwolle op basis van de bevindingen uit hoofdstuk 2 t/m 6. Om deze aanbevelingen te realiseren moet **budget** vrijgemaakt worden voor lhbtqia+ beleid. Gemeente Zwolle heeft momenteel een meerjarig beleidsplan over inclusie tot 2026. Het is belangrijk dat er voor 2027 opnieuw een **meerjaren beleidsplan** met concrete doelstellingen voor de lhbtqia+ gemeenschap wordt geformuleerd. Verder is het belangrijk dat er in beleid expliciet wordt gefocust op niet-cisgender personen (transgender en non-binaire personen), lhbtqia+ jongeren en lhbtqia+ ouderen. Voor hen is de behoefte aan lokaal beleid het grootst. Ook zijn hun beleidsbehoeften soms anders dan die van de bredere gemeenschap.

Slachtofferschap van ongewenst gedrag

Zwolse lhbtqia+ personen voelen zich nog vaak onveilig en zijn vaak het slachtoffer van ongewenst gedrag, blijkt uit hoofdstuk 3. Voor niet-cisgender personen (transgender en non-binaire personen) is dit een groter probleem dan cisgender LHB+ personen. Verder voelen jongere lhbtqia+ personen zich onveiliger dan oudere leeftijdscategorieën.

Toch wordt ongewenst gedrag meestal niet gemeld bij de politie of een ADV. De vaakst voorkomende reden is de verwachting dat er niets met de melding wordt gedaan of dat slachtoffers het niet nodig vinden om een melding te maken. Ook weten veel Zwolse lhbtqia+ personen niet waar ze discriminatie kunnen melden, blijkt uit hoofdstuk 4. Lhbtqia+ inwoners die wel een melding maken voelen zich vaak niet serieus genomen, vooral bij de politie.

Wij adviseren gemeente Zwolle om de volgende stappen te zetten:

- In lijn met advies van de Regenbooggids: blijf in beleid aandacht besteden aan **veiligheid in openbare ruimtes**, zoals in horecagelegenheden en op straat. Focus hierbij ook expliciet op de veiligheid van lhbtqia+ jongeren en niet-cisgender personen.
- **Bied trainingen aan** voor medewerkers van de gemeente, sportclubs, horeca en het openbaar vervoer over de manier van handelen bij incidenten van ongewenst gedrag en discriminatie.

- In lijn met advies van Movisie: **stimuleer samenwerking** en korte lijntjes tussen de gemeente, de politie, de ADV/discriminatie.nl en lhbtqa+ belangenorganisaties op het gebied van veiligheid.
- Besteed aandacht aan lhbtqa+ in het **driehoeksoverleg** tussen de burgemeester, de politie en de officier van justitie. Nodig hiervoor (lokale) belangenorganisaties uit, Roze in Blauw of COC Zwolle. Besteed hier ook aandacht aan de onveiligheid en het slachtofferschap van niet-cisgender personen. Nodig bijvoorbeeld ook iemand van Transgendernetwerk uit.
- Blijf de **meldingsbereidheid vergroten** onder Zwolse lhbtqa+ personen.
 - **Promoot discriminatie.nl**. Zorg naast naamsbekendheid ook voor takenbekendheid, zodat lhbtqa+ personen een betere inschatting kunnen maken over wat een ADV met hun melding kan doen en of dit voor hen nut heeft.
 - **Informeer gemeentepersoneel**, zoals KCC-medewerkers, over discriminatie.nl.
- **Bied trainingen aan** voor politieagenten en medewerkers van het ADV over het sensitief omgaan met lhbtqa+ meldingen van ongewenst gedrag.
 - Bij trainingen voor de politie kan gebruik worden gemaakt van **Roze in Blauw**. Ook kan het van toegevoegde waarde zijn om een **ervaringsdeskundige** uit te nodigen. Op deze manier kan verduidelijkt worden hoe het handelen van politieagenten kan overkomen bij lhbtqa+ personen die vormen van ongewenst gedrag melden.
- **Doe onderzoek** naar verbeterpunten bij de politie rondom lhbtqa+. Besteed hierbij aandacht aan welke kennis mist, mogelijkheden in het verbeteren van handhaving bij incidenten en verbetering in de omgang met lhbtqa+ meldingen. Focus in dit onderzoek ook specifiek op (het tekort aan) bestaande kennis over niet-cisgender personen.
- Vergroot de naams- en takenbekendheid van **Roze in Blauw** onder Zwolse lhbtqa+ personen én Zwolse politie.
- Breid preventief beleid uit, zoals **voorlichtingen**. In Zwolle worden voorlichtingen **op scholen** geregeld door de gemeente. Dit is erg belangrijk om door te zetten. Voorlichtingen **in de ouderenzorg**, op de werkvloer en in de openbare ruimte zijn ook gewild.

Woonomgeving

De helft van de Zwolse lhbtqa+ personen wil meer lhbtqa+ personen in hun woonplaats kennen, blijkt uit hoofdstuk 4. Uit de open vragen naar lhbtqa+ welzijn wordt duidelijk dat veel deelnemers behoefte hebben aan ontmoeting met anderen uit de gemeenschap.

Gemeente Zwolle kan een aantal dingen voor haar inwoners betekenen:

- Het blijven organiseren en faciliteren van **activiteiten, evenementen en lokale initiatieven** voor de lhbtqa+ gemeenschap in Zwolle. Probeer deze activiteiten, evenementen en initiatieven te verspreiden door de gehele gemeente. Organiseer bijvoorbeeld ook activiteiten in wijkcentra.
- Besteed bij het organiseren van activiteiten, evenementen en initiatieven aandacht aan **specifieke doelgroepen** die een grote(re) behoefte hebben om andere lhbtqa+ personen te ontmoeten. Denk hierbij aan niet-cisgender personen, lhbtqa+ jongeren en lhbtqa+ ouderen.
- Faciliteer een **vaste en veilige ontmoetingsplek** voor lhbtqa+ personen. Zorg ervoor dat deze ontmoetingsplek toegankelijk is voor alle mensen in de lhbtqa+ gemeenschap. Bijvoorbeeld door te verzekeren dat de plek toegankelijk is voor mensen in een rolstoel, bereikbaar is met het OV en dat er genderneutrale toiletten zijn.

Transgenderpersonen in de zorg

Lhbtqa+ personen hebben vaak te maken met nare ervaringen in de zorg. De zorgervaringen van niet-cisgender personen (transgender en non-binaire personen) zijn structureel slechter dan die van cisgender LHB+ personen. Zo hebben niet-cisgender personen vaker het idee dat hun huisarts niet op de hoogte is van lhbtqa+ gezondheidsproblematiek. Daarnaast is er een grote behoefte aan ontwikkelingen in de transgenderzorg.

Wij adviseren gemeente Zwolle om de volgende stappen te zetten voor de zorg van lhbtqa+ personen:

- **Onderzoek met de GGD** de moeilijkheden en mogelijke verbeteringen in de zorg van Zwolse lhbtqa+ personen. Betrek hierbij ook Huisartsenvereniging Regio Zwolle (HRZ). Besteed specifiek aandacht aan de ervaringen en behoeften van niet-cisgender personen in dit onderzoek.
 - Bespreek ook de mogelijkheid om vragen voor lhbtqa+ inwoners toe te voegen aan de gezondheidsmonitor van de GGD.
- **Bied nascholing aan** voor huisartsen, psychologen en eventueel andere zorgverleners. Bespreek ook hier de mogelijkheden met de GGD. Verder zijn er verschillende organisaties die e-learningtools aanbieden voor huisartsen op het

gebied van lhbtqia+ gezondheidsproblematiek en genderneutrale communicatie, zoals Rutgers^{9 10}.

- Vergroot naamsbekendheid van **Roze in Wit** bij inwoners en (huis)artsen. Voeg bijvoorbeeld een verwijzing naar Roze in Wit toe op de gemeentelijke website.
- Faciliteer en promoot **informatiebijeenkomsten over transgenderzorg** van transgenderorganisaties voor huisartsen en andere hulpverleners.

Huisartsen (en andere zorgverleners) kunnen ook een aantal stappen zetten:

- **Regel nascholing** voor (huis)artsen en medewerkers in je praktijk over lhbtqia+ en transgendergezondheidsproblematiek. Bied bijvoorbeeld e-learningtools aan over genderneutrale communicatie en gezondheidsproblematiek van lhbtqia+ en niet-cisgender personen.
 - Zorg er in ieder geval voor dat de **praktijkondersteuner** verstand heeft van gezondheidsproblemen van niet-cisgender personen en transgenderzorg. De wachttijden voor transgenderzorg zijn lang en worden als zwaar ervaren. Psychologische ondersteuning bij dysforie, angst of depressie kan zeer behulpzaam zijn in dit proces.
- Als je als arts openstaat om lhbtqia+ personen en hun gezondheidsproblematiek te behandelen, meld je dan aan bij **Roze in Wit**. Het is natuurlijk het fijnst als deze artsen een basiskennis hebben van de gezondheidsproblematiek van lhbtqia+ personen.
 - De deelname aan Roze in Wit kan op ook de eigen website worden vermeld.
 - Zorgverleners, die geen arts zijn, kunnen hun openheid voor lhbtqia+ personen en eventuele kennis ook op hun website zetten.

Verdere behoeften aan beleid

Tot slot zijn in hoofdstuk 4 de beleidsvoorkeuren van Zwolse lhbtqia+ inwoners bevestigd. Een aantal van deze voorkeuren zijn hierboven al besproken en herhalen we hier niet.

- Blijf het **gesprek** aangaan **met religieuze gemeenschappen** in Zwolle over de lhbtqia+ gemeenschap. Dit is volgens Zwolse lhbtqia+ personen een belangrijke taak van hun gemeente. Ook bleek uit hoofdstuk 6 dat acceptatie van geloofsgemeenschappen in de laatste jaren is toegenomen. Initiatieven om

⁹ De e-learningtool van Rutgers over transgenderpersonen voor huisartsen is met deze link te vinden: <https://aanbod.rutgers.nl/product/transgender-in-de-huisartsenpraktijk/>

¹⁰ Rutgers heeft ook een e-learningtool over de algemene lhbtqia+ gemeenschap voor huisartsen. Deze tool is met de volgende link te vinden: <https://aanbod.rutgers.nl/product/toegankelijke-zorg-voor-lhbtq-personen/>

Zwolse religieuze gemeenschappen te betrekken, zoals de campagne ‘Geloof en Liefde’, lijken dus te helpen.

- Stel een **beleidsadviescommissie** op voor lhbtqia+ beleid, waarbij een diverse groep lhbtqia+ personen wordt betrokken. Deze commissie adviseert de gemeente op basis van hun (ervarings-)deskundigheid over vraagstukken die invloed hebben op de lhbtqia+ gemeenschap.
- De **Progress vlag** hangt elke dag bij het Stadshuis en het Stadskantoor. Dit blijft voor vele lhbtqia+ personen belangrijk. Daarnaast kan gemeente Zwolle aandacht geven aan de lhbtqia+ gemeenschap op belangrijke dagen, zoals coming-out dag, via de nieuwsbrief of sociale mediakanalen.
- Faciliteer het **gratis aanpassen van het geslacht in identiteitsdocumenten** voor niet-cisgender personen.
- Geef als gemeente het juiste voorbeeld aan andere werkplekken en openbare gelegenheden. Verzeker bijvoorbeeld genderneutrale toiletten op het gemeentehuis en gebruik genderneutrale communicatie.

Bijlage: Uitleg lhbtiqua+ begrippen¹¹

De afkorting **lhbtiqua+** wordt gebruikt voor mensen die zich niet identificeren als cisgender en/of een andere seksuele oriëntatie hebben dan heteroseksueel.

Seksuele oriëntatie gaat over tot wie iemand zich, in termen van gender, (seksueel) aangetrokken voelt.

- **Lesbisch:** iemand voelt zich uitsluitend aangetrokken tot personen van hetzelfde gender (vrouw op vrouw).
- **Homoseksueel:** iemand voelt zich uitsluitend aangetrokken tot personen van hetzelfde gender (man op man).
- **Bi+:** een overkoepelende term voor mensen die zich aangetrokken voelen tot twee of meer genders. Hieronder vallen verschillende identiteiten, zoals biseksueel, panseksueel, omniseksueel en queer.
- **Aseksueel:** iemand voelt zich niet of weinig seksueel aangetrokken tot een ander persoon. Sommige personen ervaren wel romantische gevoelens voor andere mensen.
- **Heteroseksueel:** iemand voelt zich uitsluitend aangetrokken tot het andere gender (man op vrouw, vrouw op man).

Genderidentiteit gaat over hoe iemand zich identificeert. Dat kan als man, vrouw, allebei, geen van beide, iets tussen man en vrouw in, of juist iets buiten dit spectrum.

- **Cisgender:** dit is een term waarmee mensen worden aangeduid van wie de genderidentiteit overeenkomt met het geslacht man of vrouw dat hen bij hun geboorte is toegewezen.
- **Transgender:** dit is een term voor personen die zich niet thuis voelen in het geslacht wat ze toegewezen hebben gekregen bij hun geboorte. Niet iedereen die identificeert als transgender heeft een lichamelijke transitie gehad of wil dit.
- **Non-binair:** een genderidentiteit die niet past binnen de hokjes vrouw of man. Non-binaire personen geven vaak, maar niet altijd, de voorkeur aan genderneutrale voornaamwoorden zoals hen/ hun of die/diens.

In de afkorting lhbtiqua+ staat de **I** voor **intersekse**. Dit verwijst naar mensen die geboren zijn met een lichaam dat niet past binnen de normatieve definities van man en vrouw. Intersekse verschilt van transgender omdat intersekse een expliciete biologische of genetische oorzaak heeft zoals bijvoorbeeld het hebben van een extra X chromosoom. Intersekse wordt soms ook DSD genoemd.

¹¹ Hasselt, M., Spierings, N., Wietsema, R., & Rijnierse, L. (2025). Welzijnsmonitor LHBTIQA+ 2025 Gelderland en Overijssel. Vizier en Radboud Universiteit. Geraadpleegd van <https://vizieroost.nl/onderzoek/monitor-lhbtiqua-2025/>

De **Q** staat voor **queer**. Dit is een meer algemeen woord dat staat voor een open, brede genderidentiteit en/of seksuele identiteit. Mensen noemen zichzelf vaak queer als ze zichzelf niet willen labelen met een vaststaand gender en/of seksuele identiteit.

De **+** staat voor alle seksuele oriëntaties en genderidentiteiten, los van heteroseksueel en cisgender, die niet direct in de afkorting benoemd worden.